

Jumalateenistus Nõos P, 26.05.24 kell 11.00, kolmainupüha

Lektsioonid: Ef 1:3–6,11–14; Mt 28:16–20

Pihikõne: Rm 12:14

Jutlus: 4Ms 6:22–27

Laulud: 140; 1 (2–3, 4); 139 (1–3); 142 (1–4)

Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: "Räägi Aaroni ja ta poegadega ning ütle: Önnistades Iisraeli lapsi, öelge neile nõnda: Issand önnistagu sind ja hoidku sind! Issand lasku oma pale paista sinu peale ja olgu sulle armuline! Issand tõstku oma pale sinu üle ja andku sulle rahu! Nõnda pandagu minu nimi Iisraeli laste peale ja mina önnistan neid!"

Tänase kolmainupüha jutluse aluseks on nn Aaroni önnistussõnad, mida kuuleme meie kirikus iga jumalateenistuse ja talituse lõpul ning lisaks ka paljudel muudel puhkudel, kui kogudus on koos. Mis on siis önnistus? EKI Sõnaveeb ütleb, et sõna „önnistus“ põhitähendus on „Jumala, taevaste jõudude osutatud arm; selle ilmnemismvorm“ ja üldisemalt võib see tähendada õnne või head asja. Niisiis oleme harjunud önnistust seostama eelkõige Jumala või jumalusega. Siiski ütlevad religiooniloolased, et algselt oli önnistus seotud maagiaga, kellegi või millegi üleloomulikul teel mõjutamisega inimeste poolt.

Önnistusest kui maagiast on märke ka VT-s. Nt Bileami-lugu 4Ms 22–24, kus Moabi kuningas Baalak kutsub kuulsa Midjani prohvet Bileami needma Iisraeli rahvast, kuid Bileam saab Jumalalt käsu Iisraeli rahvast hoopis önnistada. Bileamil on seega mingi maagiline vägi, mida meie eesti rahvausundis tuntakse ka „ära tegemise“ või „lausumise“ nime all. Kuid VT-s rõhutatakse, et see Bileami maagia on täielikult Issanda kontrolli all.

Samamoodi on maagilise väega isa önnistus, millest kõneleb meile 1Ms 27, kus Iisaki kaksikuist, Eesavist ja Jaakobist noorem, Jaakob petab endale kavalusega isa önnistuse. Selles loos torkab silma ka see, et isa palub Eesavilt, keda ta kui esimest poega tegelikult önnistada tahab, önnistuse eest ka maitsvat rooga, mida võiks siis vaadelda teatud kombel ohvrina isaönnistuse eest.

Bileami-loos näeme ka seda, et önnistamine on otseselt seotud needmisega, mis on siis önnistamise vastandtegevus ja mida olemegi tavaliselt harjunud seostama pigem maagiaga. Kuid nn Aaroni önnistussõnad, mis on meie tänase jutluse aluseks, on muidugi maagiast väga kaugel, sest ei tulene mingilgi kombel inimesest, tema teatud võimetest.

Meie kirjakoha algul on selgelt öeldud: „Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Räägi Aaroni ja ta poegadega ning ütle: Önnistades Iisraeli lapsi, öelge neile nõnda...“ Seega on kõnealuse önnistuse autor täiesti selgelt Jumal ise ja inimesed (täpsemalt siis preestrid) on lihtsalt selle önnistuse vahendajad. Seda tuleb alati silmas pidada – nii kogudusel kui vaimulikul –, sest vahel võib jääda mulje, et vaimulik on önnistuse autor või peab teda selleks kogudus. Nii see aga pole: önnistuse autoriks on ainult Jumal!

Peab ka mainima, et kristliku jumalateenistuse lõpuvormelina kasutatakse Aaroni önnistussõnu alates Martin Lutherist.

Nimelt ei leia me neid önnistussõnu UT-st, ehkki nii Jeesusele kui tema jüngerile pidid need olema templiteenistusest hästi tuttavad. Pole ka märki, et Aaroni önnistussõnu oleks kasutatud varakristlikus koguduses.

On küll teada, et keskajal kasutas Aaroni önnistussõnu nt püha Franciscus Assisist, kuid mitte roomakatoliku missa lahutamatu osana. Alles dr Martin Luther soovitas neid oma kirjutistes („Formula missae“, 1523; „Deutsche Messe“, 1525/26) kasutada jumalateenistuse lõpulturgias. Lutheri eeskujule järgnes Genfi reformaator Johann Calvin („Forme des prières“, 1542).

Roomakatoliku kiriku Vatikani II kirikukogul 1960. aastail võeti Aaroni önnistussõnad küll kasutusele, kuid ühena mitmest võimalikust lõpuönnistamise vormist. Seega on lõpuönnistamine Aaroni önnistussõnadega üsna spetsiifiliselt protestantlik, isegi luterlik nähtus.

Lisaks eelnevale tuleb mainida ka seda, et luterlikus kirikus on Aaroni önnistussõnad seotud kolmainsusliku vormeliga ja see vormel omakorda ristimärgiga. Nimelt ütleb Martin Luther oma

„Väikse katekismuse“ hommiku- ja õhtupalvuse osas, et kui sa hommikul süngist tõused või õhtul magama heidad, siis „õnnista ennast püha ristimärgiga ja ütle: „Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.““ See asjaolu seob Aaroni õnnistussõnad otseselt meie tänase kirikupüha, kolmainupühaga. Ehkki need õnnistussõnad koosnevad samuti kolmest osast, pole siiski kombeks neid niimoodi trinitaarsena tõlgendada, nagu Luther teeb seda usutunnistusega.

Vaatleme järgnevalt, mida siis võiks nende õnnistussõnade kolme osa puhul silmas pidada.

1. „Issand õnnistagu sind ja hoidku sind!“ Münsteri ülikooli evangeelse usuteaduskonna VT professor Reinhard Achenbach („Aaronitischer Segen“, <https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/alt-testament/aaronitischer-segen>) seob selle õnnistuse mh psalmiga 121, mille salmides 3–8 on kirjutatud: „Ei ta [Issand] lase su jalga vääratada, ei su hoidja tuku. Vaata, ei tuku ega jää magama see, kes Iisraeli hoiab. Issand on su hoidja, Issand on su varjaja su paremal käel. Päeval ei pista sind päike ega kuu öösel. Issand hoiab sind kõige kurja eest, tema hoiab sinu hinge. Issand hoiab su minemist ja su tulemist nüüd ja igavesti.“

Niisiis soovib Issand selle õnnistuse läbi olla õnnistatava juures pidevalt, mitte vahel n-ö ära käia. Vahel ju tundub inimestele, et Jumal on neid maha jätnud. Selle õnnistuse saanud aga saavad olla pidevalt Jumala varju all, ükskõik, mida nad ette võtavad.

2. „Issand lasku oma pale paista sinu peale ja olgu sulle armuline!“ Prof Achenbach viitab siinses seoses kirjakohtale Õp 16:15: „Kuninga lahke nägu tähendab elu ja tema poolehoid on otsekui kevadine vihmapiiv.“

Inimestena me vajame teiste lahket nägu ja naeratusi, sest nende puudumine loob inimeste vahel pingeid. (Selle on ammu ära tabanud nt kaupmehed ja kliente kutsutakse üles nende kaupluses olles naeratama, nt sildiga „Naerata, meil on videovalve!“ Tõsi, samasugune üleskutse tuleks esitada ka müüjatele endile!). Liiatigi vajame lahket nägu meie ülemuselt, juhilt või valitsejalt. Kui aga Jumala kujutletav pale on meie vastu lahke, siis rõõmustame ju mõõtnatult enam kui meiesarnase sureliku inimese lahke näo või naeratuse üle!

Jumala arm meie vastu, mida kuuleme teise õnnistamisvormeli teises pooles, on vajalik meie pattude andekssaamisel. Kui meelt parandame, siis on Jumal lubanud olla meile armuline: isegi kui meie patud on helepunased, saavad need lumivalgeks (Js 1:18).

3. „Issand tõstku oma pale sinu üle ja andku sulle rahu!“ Siinkohal viitab prof Achenbach mh Soodoma ja Gomorra hävitamise loole 1Ms 19, kus Aabrahami vennapoeg Lott palub alandlikult Jumalat kahe linna eest ja Jumal tuleb vastu tema järjest kasvavaile palvetele. Kui Jumal meie üle oma palge tõstab, siis võime temalt paluda kõike, mida meil elus tarvis on, ja Jumal ei pahanda meie peale, et me liiga palju palume.

Õnnistamisõnade kolmas vormel kingib meile ka Jumala rahu, mis ühtlasi võtab kokku kõik eelnevad õnnistused.

Kes meist ei vajaks rahu? Kõik inimesed vajavad seda oma elus hädasti ja erinevail tasandil! Kõik me ootame ju Ukraina sõja lõppemist ja rahu. Kõik me ootame rahu enda ja teiste ärevuses. Kõik me vajame rahu oma leinas või murtud südamele. Kõik me vajame puhkust. Seda kõike tähendab rahu, mis, nagu öeldud, võtab kokku kogu õnnistuse, mida Jumal meile anda tahab.

Meie kirjakoht lõpeb lausega „Nõnda pandagu minu nimi Iisraeli laste peale ja mina õnnistan neid!“ See tähendab seda, et Aaroni õnnistussõnu tuleb öelda ja mitte ütlemata jätta.

Srk 50:20j kõneldakse ülempreester Siimonast, kes (arvatavasti Jeruusalemma II templi ajal viimasel paaril sajandil eKr) õnnistab kogudust jumalateenistuse lõpul: „Siis astus Siimon alla ja tõstis oma käed terve Iisraeli laste koguduse üle, et oma huultelt anda neile Issanda õnnistus, tundes ise uhkust tema nime pärast. Ja rahvas kummardas jälle, et võtta vastu õnnistus Kõigekõrgemalt.“ Umbes nõnda on õnnistussõnad sisse seatud ka kristlikus jumalateenistuses. Ja meie peame selle eest tänama, nagu juba eelpool öeldud, meie usuisa dr Martin Lutherit, kes on Aaroni õnnistussõnade ütlemise vajalikkust mõistnud ja pärandanud meie kirikule kombe õnnistada kogudust jumalateenistustel ja talitustel.

Tänase kolmainupühaga lõpeb kirikuaastas nn pühadega poolaasta ja algab nn kiriku poolaasta. Oleme Piibli kronoloogia alusel tähistanud Jeesuse sündi, surma ja ülestõusmist, Jeesuse taevaminemist ja Püha Vaimu tulekut koguduse peale. Täna tähistame Isa, Poja ja Püha Vaimu

avalikukssaamist meile, inimestele.

Kuid nüüd algab kirikuaastas aeg, mil meenutame, mida Jeesus tegi, õpetas ja kuidas meie kristlastena peaksime koos Kristusega elama. See oleks siis justkui eelneva poolaasta teooria praktikasse rakendamine. Ja küll oleks tarvis, et meie n-ö iseseisev töö Jumala riigi põllul oleks Jumala õnnistuse all! Tänu Jumalale, me saame ka tänase jumalateenistuse lõpul vastu võtta Issanda õnnistuse!

Aamen.